

ANNONS

KONA electric
och IONIQ
- miljövänliga familjebilar.

[Läs mer](#) HYUNDAI[Om våra annonser](#)

PREMIUM - FÖR DIG SOM PRENUMERERAR

LUND 3 februari 2019 15:03

Missbildad fisk simmar i Vallkärrabäcken trots rening vid tippen

Tjugo år efter upptäckten av missbildad fisk i Vallkärrabäcken syns fortfarande skador. Omfattningen har minskat, men är ännu relativt hög. Vattnet kommer från Sankt Hans backar, som tidigare var en soptipp där tungmetaller och miljögifter dumpades.

Marika Anjou

[FÖLJ SKRIBENT](#)

Missbildningen på den här fisken fångad 2018 syns främst på stjärtfenan, men även böjda fenstrålar på analfenan visar på problem.
Bild: Anders Eklöv

Det var limnologen och fiskevårdskonsulten Anders Eklöv som 1999 upptäckte missbildningar hos nästan var tredje undersökt fisk i södra grenen av Vallkärrabäcken. Fyndet skedde vid provfiske på uppdrag av Lunds kommun.

Efter en uppföljning 2002 rekommenderade han årliga kontroller, men kommunala beslut dröjde. Först från och med 2009 har årliga mätningar gjorts.

Resultatet från den senaste undersökningen av Vallkärrabäcken kom i höstas.

Den visar att sex procent av öringen fortfarande har tydliga skelettmissbildningar, med deformerad stjärtfena och/eller bukfenor. Det är fortfarande en relativt hög andel, är beskedet i undersökningsrapporten. Fyra procent av årsungarna är skadade och för äldre öring ligger siffran på tolv procent.

Vid undersökningen upptäcktes tre exemplar av fiskarten grönling med tydliga skelettskador. Fem procent av all fångad grönling registrerades som missbildad. En normal förekomst av missbildningar på fisk ligger på under en procent.

Anders Eklöv har gjort alla undersökningar sedan upptäckten och kommenterar det senaste resultatet så här:

– Det går åt rätt håll. Första åren var hela stjärtfenan borta, det var bara stumpar.

Om orsaken säger han:

– Det är inte ett gift utan kanske hundratals olika ämnen. Det blir liksom en cocktail som stressar fisken.

Elfiske. Anders Eklöv håller i håven och staven med strömbrytaren. Kollegan Daniel Bindner kommer efter med hink och elsladd. Djupet i Vallkärrabäckens södra gren varierar mellan tjugo och fyrtio centimeter.

Bild: Photographer: Hans Berggen

Miljöinspektör Stefan Andersson säger så här om dagens läge:

– Det är ju tråkigt att det är så här. Från kommunens sida tycker vi inte att det är bra. Men vi ser ingen orsak till oro. Det görs en löpande utvärdering. Renhållningsverket har sina miljökonserter som studerar det här. Trenden går mot att det blir bättre, även om det inte är bra.

Sophantering idag sker med betydligt större miljöhänsyn än när då deponin på Sankt Hans backar användes på 1940 till 1969-talen. Den normala kommunala inställningen till gamla tippar är, enligt Stefan Andersson, att försöka mildra konsekvenserna – inte att gräva upp och tömma inkapslade deponier.

Hösten 2013 anlades sex reningsdammar som vatten från tippen leds igenom.

– Tittar man på resultatet har vi fått ner halterna av farliga ämnen rätt så väl. Sen tänker jag att det kan ta flera år innan det får genomslag för hur fisken mår. Det kanske inte har gått tillräckligt många år ännu, säger Stefan Andersson.

Tippen har också täckts med lera för att inte regnvatten ska tränga in och rinna genom avfallsmassorna.

"Vi kan se en nedåtgående trend. Situationen är förbättrad men fortfarande inte bra", säger miljöinspektören Stefan Andersson om skadorna på fisken i Vallkärrabäcken.

Bild: Peter Frennesson

Hur vet man då hur fisken i Vallkärrabäcken mår? Svaret är elfiske. Det får fisken att dras till en elpol (se faktaruta) som om den vore en magnet och fisken kan sedan enkelt fångas upp med håv. När de synats närmare kan de släppas tillbaka i vattnet igen. Proceduren genomförs två till tre gånger på en sträcka av 25–30 meter.

Elfiske har sina risker. Fiskevårdskonsulten Anders Eklöv och hans kollegor är klädda i täta vadarbyxor och gummihandskar.

– Stoppar man ner handen i vattnet blir det som att ta i ett elstaket, man får en stöt. Om du skulle trilla omkull så kan det bli riktigt allvarligt om strömmen är på, säger Anders Eklöv.

Elfiske har genomförts i både den södra och norra delen av Vallkärrabäcken vid alla undersökningar. I år, liksom de flesta tidigare åren, syntes inga skador på fisk i den norra grenen av bäcken.

I övriga Lund finns inga fynd registrerade som är i närheten av omfattningen på missbildningar som dem man hittat i den södra delen av Vallkärrabäcken.

Stjärtfenor som små stumpar syns så sent som vid 2015 års kontrollfiske.

Bild: Anders Eklöv

En annan bild på missbildad fisk från 2015. Ett otränat öga har svårt att se de ytterligare skador på fenorna som finns förutom de mer uppenbara avvikelser som stjärtfenorna uppvisar.

Bild: Anders Eklöv

FAKTA

Fisken överlever elfiske

Vid elfiske i Vallkärrabäcken används ett bensindrivet elverk som ger 200 volts växelström. En enhet omvandlar den till 200 volts likström. Vattnet läggs som minuspol genom en slinga i vattnet. När man doppar ner en stav med en ring på (se bild) och håller in en strömbrytarknapp skapas ett strömfält med plus och minus. Fisken blir också minus, dras till pluspolen (som fungerar som en magnet) och kan lätt styras in i en håv.

Fisken blir tillfälligt stel när ström leds ner i vattnet som omger dem. Efter en stund piggnar den till och kan sättas tillbaka.

För elfiske krävs speciella tillstånd.

FAKTA

Sankt Hans backar och soptippen

Rekreationsområde som fram till slutet av 1960-talet var en öppen soptipp. Deponin omfattar 18 hektar (180 000 kvadratmeter) och beräknas innehålla en miljon ton hushållsavfall, som ligger kvar i marken.

Vallkärrabäcken leder bort vatten från Sankt Hans backar. "Det förvånar mig inte att fisken dör. Här ligger så mycket skit på den här tippen", sa före detta [renhållningsarbetaren Gustav Nordqvist](#), som i Sydsvenskan 2007 berättade om hur kemikalietunnor och industriavfall dumpades på tippen på 1960-talet. Tidningen har tidigare rapporterat om att en del av kemikalierna som hamnade där kan orsaka hjärn- och fertilitetsskador.

Läs mer: [Giftet rakt ner i "surhålet"](#)

Läs mer: [Läckor från tippen ska stoppas](#)

Läs mer: [Vallkärrabäcken ska renas](#)

Läs mer: [Sanering billigare än väntat](#)

Läs mer: [Nu renas vattnet på Sankt Hans backar](#)